

Το ταξίδι

της Κυπρούλας Κυπριανού-Παρίση
(επιμέλεια κειμένου Ανθής Πέτσα-Σαββίδου)

Ήταν θυμάμαι Σεπτέμβρης του 1974. Ακόμα δεν είχαμε συνέλθει από τον αναγκαστικό ξεριζωμό μας. Εκτοπισμένοι, στο Πέρα Πεδί, της επαρχίας Λεμεσού. Πολύ μακριά από τη Χρυσίδα και την Κυθρέα μας... Ήμουν 14 χρόνων και μόλις είχα τελειώσει την 4η τάξη γυμνασίου. Οι γονείς μου, η μεγάλη μου αδελφή Ανδρούλλα με τον άντρα της Κόκο, ο αδελφός μου ο Χρυσούλης και η αδελφή μου η Λουκία - θα παντρευόταν στο χωριό μας αλλά τους πρόλαβε η εισβολή και έτσι παντρεύτηκε στο Πέρα Πεδί. Δύσκολοι καιροί. Μέναμε σε ένα ταπεινό αγροτικό σπιτάκι -μια κάμαρα όλη και όλη- ενώ ο Ερυθρός Σταυρός μας έδινε τα απαραίτητα για να ζήσουμε. Όλοι στρωθήκαμε στη δουλειά για να εξασφαλίσουμε καλύτερες συνθήκες ζωής. Η μάνα μου βοηθούσε στα αμπέλια και εγώ θυμάμαι δούλευα στο συσκευαστήριο, τύλιγα μήλα σε χαρτί, (παράγει άφθονα το Πέρα Πεδί) για εξαγωγή για να εξασφαλίζω το χαρτζιλίκι μου και να μην ενοχλώ του γονείς μου.

Μια μέρα η μάνα μου, φαίνεται, από κάπου θα έμαθε πως έστελναν για ένα καλύτερο μέλλον παιδιά στην Ελλάδα που προσφέρθηκε να φιλοξενήσει Κυπριόπουλα. Με ρώτησε αν ήθελα και εγώ να πάω μαζί με την Ρένα Κυριάκου, που ήτανε ξαδέλφη του γαμπρού μου του Μάριου, από την Χαρδακιώτισσα, και να μπούμε παρέα σε οικοτροφείο. Στην αρχή σκέφτηκα ότι θα ήταν μια περιπέτεια που θα μου άρεσε, μετά με πήρε η απογοήτευση και ο φόβος ότι μπορούσα να μην τα καταφέρω χωρίς τους δικούς μου... αλλά η λογική στο τέλος νίκησε.

Διερωτήθηκα πού θα πήγαινα με τον ερχομό του νέου χρόνου σχολείου; Αναγκαστικά έπρεπε να πάω σχολείο στην Λεμεσό. Πώς όμως, με όλη αυτή την αβεβαιότητα; Οι δικοί μου καλά καλά δεν ξέρανε πού θα μείνουν, πώς θα είχα την ευχέρεια να συνεχίσω το σχολείο. Ήτανε βλέπεις ο αμέσως επόμενος μήνας μετά την εισβολή, κανένας δεν ήξερε πού τελικά θα κατέληγε και τι θα έκανε... Έτσι σκέφτηκα πως τουλάχιστον όσον αφορά εμένα, τη μικρή τους κόρη, την Κυπρούλα, δεν θα είχαν την έγνοια μου για ένα χρόνο! Ήταν η Ελλάδα μια κάποια λύση... και έτσι το πήρα απόφαση, ναι, θα έφευγα για Ελλάδα.

Δυο πλοία φεύγανε τότε για την Ελλάδα, το "Οινούσαι" και το "Πάτρα". Το αεροδρόμιο δεν λειτουργούσε. Εμείς μπαρκάραμε στο «Οινούσαι». Μετά από ένα μακρύ ταξίδι που μου φάνηκε αιώνες, φτάσαμε επιτέλους στον Πειραιά, ένα τσουρμιο παιδιά, τα περισσότερα με τον φόβο στα μάτια. Σαν μικρά αγρίμια παγιδευμένα... είμαστε και αγόρια και κορίτσια, άγνωστα μεταξύ μας! Ο μόνος άνθρωπος που ήξερα ήταν η Ρένα, με την οποία είχαμε και την ίδια ηλικία. Εκεί στον Πειραιά, μετά τις απαραίτητες διαδικασίες, τα κορίτσια μας βάλανε σε δυο πούλμαν και μας πήρανε στο Καλαμάκι. Εκεί στεγαζόνταν η Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης εξ Ευρώπης (ΔΕΜΕ).

Η ΔΕΜΕ ήτανε ένα ίδρυμα που προετοίμαζε Ελληνοπούλες για το ΤΑΞΙΔΙ τους στην Αυστραλία, πιστεύω ότι η κυβέρνηση της Αυστραλίας χρηματοδοτούσε το ίδρυμα διότι χρειαζόνταν κοπέλες για μετανάστευση, με τελικό προορισμό τον γάμο τους στην Αυστραλία. Οι ονομαζόμενες “νύφες των πιλοίων”.

ΔΕΜΕ

Μας τοποθετήσανε 5 κορίτσια σε κάθε δωμάτιο. Εγώ και η Ρένα, η Στέλλα, το Μαριάκι μας το πιο μικρό κορίτσι από όλες μας και ακόμα ένα κορίτσι που δυστυχώς δεν θυμάμαι το όνομά του. Στα δωμάτια μας αποφασίσαμε να δώσουμε ονόματα από τις τουρκοκρατούμενες περιοχές, έτσι είχαμε το δωμάτιο της Μορφου, Αμμοχώστου, Κερύνειας, Καρπασίας κτλ. Εγώ μαζί με τις άλλες 4 συγγατοικές μου, είχαμε το δωμάτιο της Μόρφου.

Δυσκολευτήκαμε πολύ τον πρώτο καιρό. Μας έτρωγε η ανασφάλεια, ο φόβος του αύριο.... ένιωθα τόσο χαμένη, τόσο μόνη... Με έτρωγαν οι σκέψεις.... σκεφτόμουνα συνέχεια, αν αρρωστήσω, ποιος θα με κοιτάξει; Αν πάδαινα κάτι δεν θα είχα κανένα δίπλα μου...

Εκτός των άλλων το αεροδρόμιο ήτανε πολύ κοντά μας και τις πρώτες βδομάδες, όταν ακούγαμε τον θόρυβο των αεροπλάνων, κρυβόμαστε ή κοιμόμαστε κάτω απο το κρεβάτι.... Φοβούμαστε, έρχονταν στο νου μας στιγμές από την εισβολή... τόσο τραυματισμένες ήτανε οι ψυχούλες μας!

Τώρα έπρεπε εμείς τα καλομαθημένα κορίτσια, να φροντίζουμε τον εαυτό μας. Είμαστε υπεύθυνες για πλύσιμο και σιδέρωμα των ρούχων μας. Κάθε δωμάτιο είχε καθήκοντα κουζίνας για μια βδομάδα. Τα καθήκοντά μας στην κουζίνα ήταν να στρώνουμε τα τραπέζια να τα μαζεύουμε και να πλένουμε τα πιάτα. Είχαμε όμως και το χαρτζιλίκι μας, 30 δραχμές το μήνα, όπως και δωρεάν γραμματόσημα για να επικοινωνούμε με τους δικούς μας.

Στο ίδρυμα δεν είχαμε στιγμές πλήξης. Όλες οι κοπέλες δεδήκαμε μεταξύ μας πάρα πολύ. Μάδαμε να παίζουμε πινκ πονγκ που διέδετε το ίδρυμα, μάλιστα κάναμε και αγώνες μεταξύ των δωματίων. Μάδαμε να ράβουμε και σε στιγμές προσωπικής απομόνωσης γράφαμε ποιήματα...

Στο δωμάτιό μας

Όλες περιμέναμε με αγωνία τον ταχυδρόμο για γράμματα και μικρά δέματα που μας στέλνανε οι δικοί μας. Είχαμε την ευχέρεια να προσκαλούμε συμμαθήτριές μας από το σχολείο, και έτσι μας επισκέπτονταν κορίτσια στο σχολείο. Έτσι αρκετές ελληνίδες φίλες μας ερχόντουσαν και κάναμε παρέα.

Η ΔΕΜΕ φιλοξενούσε συνολικά 75 κοπέλες, υπό την επίβλεψη και φροντίδα δύο κοινωνικών λειτουργών, μάλιστα η μία έμενε μαζί μας τα βράδια. Τα φώτα κλείνανε στις 10 μ.μ.

ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

Πολλά από τα κορίτσια που ταξιδέψαμε μαζί επέστρεψαν στην Κύπρο τους πρώτους μόλις μήνες. Δεν μπορούσαν να αντέξουν μακριά από τους δικούς τους. Καμιά από όλες μας δεν είχε ποτέ ζήσει μακριά από την οικογένεια. Ήταν πραγματικά δύσκολο...

Ομολογώ πως θα έφευγα και εγώ, γιατί δεν μπορούσα να συνηθίσω. Είχα πέσει σε τόσο μεγάλη απόγνωση και θλίψη που δεν ήξερα πώς να βγω από αυτή την απελπισία που με είχε καταβάλει... Είχα τόση οργή και ένιωθα τόσο θυμό μέσα μου. Πολλές φορές φοβόμουν να μιλήσω γιατί νόμιζα πως μόλις ανοίξω το στόμα μου θα αρχίσω να φωνάζω ότι θέλω τους δικούς μου ανθρώπους δίπλα μου, θέλω να τρέξω ελεύθερα στα χωράφια του χωριού μου, να μαζέψω σύκα, να παίξω στη γειτονιά μου με τα παιδιά που μεγάλωσα μαζί. Δεν χωρούσε ο νους μου πως όλα είχανε αλλάξει, πως ό,τι νοσταλγούσα και ό,τι αγαπούσα δεν υπήρχε πια. Δεν μπορούσα να φάω, να κοιμηθώ είχα γίνει πετσι και κόκκαλο. Χρειάστηκε να έρχεται γιατρός για να με παρακολουθεί. Χρειάστηκε να μου βάλει δυναμωτικές ενέσεις... Ρωτούσαν μάλιστα οι κοινωνικοί λειτουργοί «Ρουλιτσα αν θέλεις, να σε στείλουμε πίσω», εγώ μια σταλιά παιδί τους απαντούσα «πίσω στο τίποτα, ούτε σπίτι, ούτε χωριό».

Τα κορίτσια της ΔΕΜΕ
(Πρώτη σειρά 2η από αριστερά καθιστή)

Αναλογιζόμουν κάποιες φορές ότι υπήρχαν στη ΔΕΜΕ κορίτσια που ήταν σε χειρότερη μοίρα από εμένα, κοπέλες που είχανε πολύ περισσότερα προβλήματα. που χάσανε δικούς τους στον πόλεμο, όπως η Κούλλα που πάντα φορούσε μαύρα γιατί έχασε τον αδελφό της. Αυτές δεν τα παρατήσανε, γιατί να τα παρατήσω εγώ; Και έτσι σιγά σιγά το πολέμησα, το φιλοσόφησα, νίκησα τους φόβους μου και συνήθισα.

ΣΧΟΛΕΙΟ

Οι περισσότερες από εμάς πηγαίναμε στο Γυμνάσιο Θηλέων Ακαδημίας είμαστε τόσες πολλές της 5ης γυμνασίου που μας δώσανε τη δική μας τάξη την Ε΄ της Κύπρου. Και ήτανε η τάξη μας πρώτη στα πάντα ίσως γιατί οι καθηγητές μας βοηθούσαν πολύ. Το μόνο άλλο σχολείο που ήξερα μέχρι τότε ήταν

Η τάξη μας

το δημοτικό της Χρυσίδας και το Περιφερειακό Γυμνάσιο της Κυθρέας μας. Έτσι τώρα μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω και άλλο σχολείο. Από τη φύση μου πάντα μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα. Έτσι δεν δυσκολεύτηκα στο σχολείο. Οι καθηγητές μας κάνανε τα πάντα για να μας βοηθήσουν. Γνωρίζανε ότι είμαστε προσφυγόπουλλα και μάλιστα μακριά από τους δικούς μας. Δεν μπορώ να συγκρίνω τα σχολικά μου χρόνια στην Κύπρο με τη χρονιά που πέρασα στην Ελλάδα, διότι πιστεύω λόγω των καταστάσεων στην Ελλάδα μας δίνανε περισσότερη προσοχή και κατανόηση. Η Διευθύντρια στις συγκεντρώσεις πάντα ανέφερε την τάξη μας και πόσο καλές μαθήτρες είμαστε για να μας δίνει κουράγιο και δύναμη, για να μας εμπυκλώνει.

Στην ΔΕΜΕ είχαμε αρκετή βοήθεια για τα μαθήματά μας, μέχρι και δάσκαλο για Αγγλική γλώσσα ώστε να μας βοηθά, όπως και για Μαθηματικά και κάποιο άλλο που μας μάθαινε χορό.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ

Στο οικοτροφείο μας περιποιούνταν και μας προσέχανε πάρα πολύ, καμία μας δεν εξέφρασε παράπονο. Ίσως γιατί καταλαβαίνανε το ποσό ποδούσαμε την πατρίδα μας και τους δικούς μας, το ποσό τραυματισμένες ήμασταν... μόλις είχαμε χάσει τα πάντα και η ζωή μας αναποδογυρίστηκε ξαφνικά. Όλοι κάνανε τα πάντα να μας βλέπουν χαρούμενες. Την Κυριακή πάντα μας πήγαιναν εκδρομές, στον Παρθένωνα, στο Σούνιο, στον Μαραθώνα, στα Μετέωρα! Και που δεν μας πήγανε, παντού! Γνωρίσαμε πολλά μέρη από την όμορφη Ελλάδα μας.

Κοντά στη ΔΕΜΕ υπήρχε ένα ορφανοτροφείο, γι' αυτό ορισμένες από εμάς αποφασίσαμε και ζητήσαμε άδεια για να πηγαίνουμε το Σάββατο να κάνουμε παρέα στα παιδάκια. Έτσι κι έγινε. Το κάναμε με μεγάλη χαρά. Συνδεθήκαμε μαζί τους. Καταλαβαίναμε ότι τα κάναμε χαρούμενα και ευτυχημένα τα κακόμοιρα, σε σημείο που τους έγινε συνήθεια και μας περιμένανε με λαχτάρα. Το ίδιο και εμείς, περιμέναμε πώς και πώς για την επίσκεψη μας κάθε Σάββατο.

Η ζωή μας στη ΔΕΜΕ δεν ήταν ανεξέλεγκτη. Υπήρχαν και κανόνες και περιορισμοί στην διακίνησή μας, άλλωστε είχαν την ευθύνη για μας. Δεν μπορούσαμε να φεύγουμε από το ίδρυμα μόνες. Όσες είχαν κάποιο συγγενή στην Αθήνα μπορούσαν να περάσουν μαζί του το Σαββατοκύριακο. Έτσι και εγώ πήγαινα κάποτε στην θεία μου την Παναγιώτα και στον θείο μου Αντώνη Ανδούλλη στον Πειραιά. Άς είναι και αυτό, ήτανε μιά ανάσα παρηγοριάς.

Μερικές από εμάς αποφασίσαμε να γίνουμε Οδηγοί, ώστε να μπορούμε να προσφέρουμε ανταποδίδοντας στο ελάχιστο από αυτά που παίρναμε. Έτσι κι έγινε. Ως οδηγοί κάναμε διάφορες εκδηλώσεις. Είμαστε όλες πολύ αγαπημένες, μια γροδιά, ποτέ δεν στεναχώρησαμε η μια την άλλη και πάντα προσέχαμε τα κορίτσια που καταλαβαίναμε ότι θέλανε προσοχή και συμπαράσταση.

Πολλές φορές τα βραδιά όταν σβήνανε τα φώτα και η κοινωνική λειτουργός τελείωνε τον γύρο, μαζευόμαστε στο δωμάτιο «Αμμόκωστος» και λέγαμε η κάθε μια με νοσταλγία τις δικές της ιστορίες, τις δύμησες από τους τόπους μας κτλ.

Μια βραδιά αποφασίσαμε να ζητήσουμε να κάνουμε μια εκδήλωση και να καλέσουμε αλλά κυπριόπουλα από διαφορετικά ιδρύματα, ξέραμε ότι ήμαστε αρκετές εκατοντάδες. Για την εκδήλωση σκεφτήκαμε να γράψουμε τα δικά μας τραγούδια. Έτσι περνούσαμε ώρες παραφράζοντας στίχους γνωστών τραγουδιών για να τα κάνουμε δικά μας και να μπορέσουμε να τα τραγουδήσουμε.

Ποσό θα ήθελα να κρατούσα αυτούς τους στίχους! Δυστυχώς μετά από τόσα χρόνια δεν τους θυμώμαι. “Ανάθεμα την ώρα κατάρτα την στιγμή που πάτησαν οι Τούρκοι την δικιά μας γη” το ρεφραίν είναι το μόνο που θυμάμαι.

Οδηγοί προσκοπίνες

Όταν πλέον ήμαστε έτοιμες, τέσσερις από εμάς πήγαμε στην διευθύντρια και εξηγήσαμε την ιδέα μας και αυτή ενθουσιάστηκε. Αφού πήραμε το ναι για την εκδήλωση, καλέσαμε κυπριόπουλα από άλλα ιδρύματα. Η ανταπόκριση ήταν άνευ προηγουμένου και η εκδήλωση μας είχε μεγάλη επιτυχία. Μαλιστα ένα από τα τραγούδια μας το πήρανε και το τραγουδούσανε στα πούλμαν και στις εκδρομές, όλα τα ιδρύματα και οι εστίες.

ΤΑ ΝΙΑΤΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΟΥΝ

Όμως κάποτε επαναστήσαμε για αυτά που πιστεύαμε! Και το κάναμε 2 φορές: Θα σταματούσε ο Μακάριος στην Αθήνα επιστρέφοντας στην Κύπρο μετά

το πραξικόπημα και την εισβολή. Μάθαμε πως θα γινόταν ένα πολύ μεγάλο συλλαλητήριο για την υποδοχή του. Αποφασίσαμε ως κυπριόπουλα να ζητήσουμε άδεια να πάμε, αλλά μας αρνήθηκαν με τη δικαιολογία ότι θα δημιουργούνταν φασαρίες. Όλα τα κορίτσια, μαθήτριες της Ακαδημίας αποφασίσαμε να παρα-

Ποδηλασία στην Κηφισιά

κούσουμε και να πάμε! Μετά το μάθημά το πούλμαν που θα μας έπαιρνε πίσω, επέστρεψε στο ίδρυμα άδειο! Βλέπεις είμαστε ένα τσούρμο κορίτσια χωρίς πολιτικά πιστεύω, το μόνο μας πιστεύω ήταν η αγάπη μας για την Κύπρο. Φάγαμε τιμωρία 2 Σαββατοκύριακα εγκλεισμό μέσα στο ίδρυμα. Μικρό το κακό! Εμείς πράξαμε το καθήκον μας, όπως εμείς το νιώδαμε.

Τη δεύτερη φορά κάναμε το ίδιο για το συλλαλητήριο της επετείου του Πολυτεχνείου. Αυτή τη φορά όμως είχανε δίκιο για την άρνησή τους... ήτανε πραγματικά επικίνδυνο! Φάγαμε ξύλο από την αστυνομία και στο τέλος αναγκαστήκαμε να περπατήσουμε 3 ώρες για να επιστρέψουμε στο ίδρυμα.... αλλά χαλάλι! Κάναμε αυτό που νιώδαμε.

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Φύγαμε από την Ελλάδα τον Ιούλιο του 1975, όσα κορίτσια είχαμε απομείνει, καμία 45αριά. Με πλούσια πνευματικά εφόδια και εμπειρίες... Σάμπως και μεγαλώσαμε και γίναμε ολόκληρες γυναίκες σε μια χρονιά, γεμάτες αυτοπεποίθηση, σιγουριά, αξιοπρέπεια, δάρρος, μα πάνω από όλα ελπίδα για το μέλλον μας!

44 χρόνια μετά, μεγάλη πλέον γυναίκα με οικογένεια και παιδιά, σκέφτομαι ότι η αγάπη, η συντροφικότητα, η υποστήριξη που είχαμε “τα κορίτσια της ΔΕΜΕ” μεταξύ μας ήταν σαν βάλσαμο στις πληγωμένες μας καρδιές, ήταν ο λόγος για την εξαφάνιση του φόβου από τα μάτια μας. Πολλές φορές σκέφτομαι πώς μπορούσαμε τόσο μικρές και άπειρες που ήμαστε να έχουμε γνώση και να καταλαβαίνουμε όταν κάποια από εμάς περνούσε δύσκολες ώρες και χρειαζόταν βοήθεια και προσοχή, πώς ξέραμε τι να πούμε και πως να φερθούμε, πώς να παρηγορήσουμε. Δεν ξέρω τον λόγο, ίσως γιατί όλες ήμαστε πονεμένες. Ίσως ήταν η εφηβική αδωότητα μας, ίσως ήταν η μεγαλοψυχία μας.... Ποτές μου δεν μπόρεσα να το εξηγήσω.

Νιώθω τόσο μεγάλη ευγνωμοσύνη για την συμπαράσταση και την αγάπη που μας έδειξε ο Ελληνικός λαός, μα πάνω από όλους οι λειτουργοί του ιδρύματος.

Ακόμα θυμάμαι με νοσταλγία τη διευθύντρια, την κα Ρανιε. Αυτή η γυναίκα ήταν πάντα δίπλα μας, μας είχε σαν παιδιά της, δεν μιλούσε πολύ, ήταν χαμηλών τόνων αλλά ήταν έξω ψυχή.

Τί πήρα και τί κουβαλώ μέχρι σήμερα από αυτή τη χρονιά. Μαθήματα ζωής, πιστεύω, τις βάσεις για τη μετέπειτα ζωή μου, τη δύναμη να παλεύω για το καλύτερο, να πέφτω κάτω και αμέσως να σηκώνομαι

και να προχωρώ. Τη διαφύλαξη της αξιοπρέπειάς μου, την αγάπη και την συμπάθεια για τον συνάνθρωπό μου, τη μεγαλοψυχία και πάνω από όλα τις δύμησες που πάντα με συντροφεύουν και τη νοσταλγία γι' αυτή την αθωότητα και την αγάπη, που τόσο δύσκολα βρίσκουμε σήμερα...

Και στη μνήμη μου για πάντα σεργιανίζει ένα 14 χρόνων κοριτσάκι με κοτσίδες στο πιλόιο "Οινούσαι" ταξιδεύοντας προς την ελπίδα...

Εκδρομή

Ο παππούς

του Στέλιου Παπαντωνίου

Ο παππούς
δε δάφτηκε στα χώματά του
ξέφυγε το βαρκάρη
κι αναζητά μια καρότσα
να κουβαλήσει το στάρι
να το μοιράσει στ' αγρόνια του.

Πρέπει κι εσείς να σπείρετε,
λέει, στα δικά μας χώματα.

Δεν ξεπουλάμε!